

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

4691

9(47.925)

C-13

1878

13531

9(47925)
6-18
300

1536

ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԳԴԵՄ ԳՐՈՒԹԵԱՆ ՔԱ
 ԼՈՒՍՏ ՇԵՄԱԶԱՆԵԱՆԻ ՈՐ ԱՐԱՐԱՏ, ԼՐԱ
 ԳՐՈՒԹՔ ՓԵՏՐՎԱՐ ԱՄՍՈՑ ՍՈՅՆ ԱՄԻ ՏՊԵԱԼ ԷՐ:

Երարանս ամազրի ներկայ ամի փե
 արվարի անտրակումը, որ հրատարակվում է
 Սուրբ Էջմիածնումն, տեղի է տուած Գալուսա
 Ներմազանեանի յօդուածին, որ բոլոր բովան
 դակութեամբ յարձակվում է ինձ վերայ:
 Ինչպէս ինձ, նմանապէս և շատ քաղաք
 ներումը, մանաւանդ Քիֆլիսումը բնակւող հա
 յերից շատերին յայտնի է Գալուսա Ներմա
 ղանեանը, որի բազմառեսակ խաւարսն Ե
 զորձքերի համար Քիֆլիկոյ համարուեստական
 քը քարտքանկ արին նրա տունը և որ իրա
 գործակցաց և խորհրդակցաց հետ միասին մա
 ղապուրծ եղաւ վրէժննդիր ժողովորդեան ձե
 քից, փակելով և թաքելով քաղաքական բան
 ասի բերդումը:

2004

Այդպիսի մարդուն եւ պատասխանել ան-
 դամ ամօթ կ'համարէի, յիշելով Սողոմոնի խրա-
 տը՝ մի տար պատասխանի... Բայց աչքի
 առաջըր ունենալով նախ այն, թէ մի գուցէ
 զանուին միամիտ անձինք, որք չձանաչելով այդ
 մարդուն, հաւատ ընծային զորա խօսքերին, և
 երկրորդ այն, թէ այդպիսի մարդոյ հեղինա-
 կութիւնը տեղի է ստացիլ ձերարատ ամնա-
 զրումը, եւ հարկաւոր եմ համարում մէկ քա-
 նի խնայող մերկացնել հեղինակի չափազանց
 սուտ թիւերը և այլոց տալ թէ չէր վայելի ձե-
 րարատ ամնազրոյն տեղի տալ իրա էջերումը
 այդպիսի յօդուածին, որ չէ խնայում և ցան-
 կանում է արդարանորել մասնաւոր և անմահ
 ներսէս, Վաթուղիկոսի անունն, որի գործքն
 յայտնի են քոչորոջ խարհքին և ունին մնալ
 անջինջ յաւիտեանս զմայր միջոց քննել
 Գառերին յայտնի է որ յաւիտենական
 յիշատակած արդեանի ներսէս Վաթուղիկոսը
 շատ սիրում և յարգում էր յօդուածի հեղե-
 նակի հօրը, Յարութիւն Ներմազանեանին, և
 շատ գործքի էր յանձնում նրան, երբ որ վե-
 ճակաւոր առաջնորդ էր Վրաստանումը։ Ամեն-
 քին յայտնի է նմանապէս, որ երբ ներսէսը

Վաթուղիկոսացաւ և ըստ մեծի մասին լնակ-
 վում էր Թիֆլիզումը, այն ժամանակն այդ
 Գառուտ Ներմազանեանը գտեալ ստէպ երթեւե-
 կում էր նրա վեհարանումը և ամենայն տեղ
 փառաբանում էր նրա անունը և քարոզում էր
 նրա մեծագործութիւնքը։ Վերջապէս այն էլ
 յայտնի է շատերին, որ Գառուտ Ներմազա-
 նեանը կարծելով թէ կարող է գրաւել և ժա-
 աանգել ներսէսից, նոյն սերը և յարգանքը,
 որնոր վայելում էր նրա հայրը ամենայն հը-
 նարքնիքով աշխատում էր ձեւանալ նրա առա-
 ջըր ազգասէր և անձնանուէր եկեղեցւոյ և
 ազգի օգտին։ Բազմափորձ ներսէսը չէր խաբ-
 վում և իրա մարդաձանաչութեան սրատես աչ-
 քերովը թափանցում էր նրա սիրտը և հոգին,
 սակայն միտրեալ Գառուտը յոյսը դնելով իրա
 ձարտարախօսութեան վրա, կարծում էր, թէ
 տիրել է արդէն ներսէսի հանձնարի վրա, վասն-
 որոյ և առաջարկելով նրան զանազան զաղա-
 փարներ Պարսկաստանի հայերի համար Քաւ-
 բիղըումը և Քէհրանումը ուսումնարաններ շե-
 նելոյ մասին, և յանձն արնելով այդ գաղա-
 փարներին իրազործելը, աշխատում էր ստանալ
 նրանից մինչև քսուստուն հազար ութըլի ար-

ճաթ: Բայց ներսէսը չը խաբուեցաւ և չը տուեց
 նրան այդ գումարը: Եւ ինչպէս ի վեր առ
 պալեց Գալուստ Երեմիականի անձնական հա-
 շիները, ըստ որում այդ գումարը ձեռք բերե-
 լով նա յոյս ունէր վերականգնել Պարսկաստան
 նուա՛ր իրա վաճառականութեան խճճուճ գործ-
 քերը: Այնուհետև նա Գալուստ Երեմիական
 նեանը փոխեց իրա ընթացքը: Հեռացաւ վե-
 հարանից, սկսեց ամեն տեղ պարաւել ներ-
 սէսին և դարձաւ անհաշա շնչին թշնամի նրան
 և նրա ազգականներին: Եւ ինչպէս ի վեր
 լինաւ իսրայէլական պատմաւոր այն ամենայն
 զբաղարտութեանց, որ նա աշխատում է բար-
 դել հանդուցեալ ներսէս Կաթողիկոսի վրա:
 Երա անգոր յսակալութիւնը, ներսիսի կենսա-
 գրութեան միջուկը, ուրիշ նիւթ չգտնելով իրա
 մաղձը վրէն թափելոյ համար, աշխատում է
 ստորացնել հանդուցելոյ ազգաբանութիւնը և
 շինծու ներկայացնել այն գաստութիւնը, որը
 ապացուցարում են նրա և նրա արիւնակցաց
 ծագումը կամ անարական տոհմից, և միւս
 կողմից այլոցիտ ստոյգը հրութիւններով և
 յորում ձեներով նա կամենում է համընկալ մէկ

քանի բարձր աստիճան հոգեորական անձանց,
 որք աշխատում են ամենայն կերպիւ միտով
 ներսիսի անմահ անուշը և նեմացնել նրա
 մէծագործութեանց յիշատակը, և զոճցէ այդ
 հնարքներով և այդ հոգեորականաց ձեռքով
 ստանալ Սուրբ Աթոռի գանձարանից ո՛ր և իցէ
 գումար, ո՛ր և իցէ ն որ ա հ ն ա ր դ ա ղ ա
 փ ա ր ի իրագործելոյ պատրուակաւ, իրա ներ-
 կայ քայքայումս վեճակը փոքր ինչ բարեւո-
 լելոյ համար: Եւ ինչպէս ի վեր ի վեր
 Երկու յիշեալ նպատակներին հասնելոյ
 համար, Գալուստ Երեմիականն չէ ինչպէս և
 մինչև ցայսօր էլ չէ ինչպում իրա բոլոր ոյժը
 և ճիգը փորձ և անում տայ Տանդէսի IV
 համարումը սպաճ ներսէս և կաթողի-
 կոսի կենսագրութիւնը թեպէտ ստորա-
 գրած է իրր հեղինակութիւն պ. Երիցեանի,
 բայց էականապես ներսիսի ազգաբանութեան
 վերաբերեալն յօրինումս և ձուճել է Գալուստ
 Երեմիականի մազձու հոգւոյ, ըստորում
 թճորձիս դուրս դալեց տակաւին մի տարի յա-
 տաջ այդ պարտը մի քրէական գործի պատ-
 ձառաւ զամսուելով Երեմիականի պատահում է
 այնտեղ Աշտարակեցի պատուաւոր անձին, որի

անունն է Բեկլար Եուխեանց, զանազան հար-
ցեր է առաջարկում նրան Ներսէսի ծագմանն և
ազգատոհմի վերաբերութեամբ, աշխատելով
ընդ նմին համոզել նրան, թէ Ներսէսի ազգա-
տոհմը Կամսարական սերունդ չէ և այլն, ծե-
րունի Բեկլարը իսկոյն ձանաչելով դրա դիտա-
կալ հոգին բաց է ի բաց հերքում է նրա կատ-
կածանքը և ազայոց ցանում է ասելով թէ «ե-
թէ մենք ծերունիք յաշտարակեցիքս լինեք,
քարինք կաղաղակեն դրա ծագման ձմարտու-
թիւնն» Արեմն պարզ է արդէն, որ յիշեալ
տպագրած յօդուածը բաղկացած է Գալուստ
Ներմազանեանի գրուածքներից և նրա մանջնա-
սրտումը յղացած և ձևակերպուած նիւթերից։
Արարատ ամսատետրի 27. երեսումը Գա-
լուստ Ներմազանեանը, խօսելով մեր ազգա-
տոհմին շնորհած Փարմանների վրա, աշխա-
տում է ազայոց ցանել նրանց շինճոս լինելը,
սակայն նրա յառաջ բերած մտացածին ապա-
ցուցութիւնները ստուշի պէս հարկում են հե-
տեւեալ երկու հրացայտ փաստերի առաջը,
որք են, նախ, որ 1838 և 1839 թուականնե-
րումը ես բնակվում էի Քիշնև քաղաքումը, ա-
պա ուրեմն չէի կարող ուղարկել մեր Ֆեր-

մանները Թիֆլիզից Գալուստի երեց եղբայր
Վարդանին Քաւրիզ և խոստանալ նրան 100
ոսկի այնտեղի Հիւպատոսարանումը վաւերաց-
նելոյ համար և երկրորդ, որ այդ Ֆիրմանների
անկատարածել վաւերականութիւնը սրբազ երե-
ւում է նրանց վրա գրուած հետեւեալ մտկա-
զրութիւնից, որ արտագրուած եմ այստեղ իրա
թարգմանութեամբ զըսարտողը պուշ աչքերին
մտեցնելոյ համար „Его превосходительство
г. Военной Губернаторъ отъ 8 Августа
1841 года за № 420 препроводя въ Гру-
зину—Имеретинское Дворянское Депута-
тское Собрание означенные грамоты, при-
совокупилъ объ отъѣзѣ полномочнаго Ми-
нистра въ Персіи Генераль—Манора Дю-
гамеля, что по тщательномъ разсмотрѣнн
ихъ Сановниками и Мирзами Персидскаго
Правительства онѣ найдены неподлежа-
щими ни какому сомнѣнію, ни по слогу,
ни по бумагѣ, ни по черниламъ, и прило-
женныя къ нимъ печати суть точно по-
длинныя печати тѣхъ особъ, отъ имени
которыхъ писаны грамоты.“ Թարգմանու-
թիւն. “ Եորին գերազանցութիւն պ. Զինու-

բական Նահանգապետն յՑին օգոստոսի 1844
 Համար 240. առաքելով ի Վրաստանի և Իմէ-
 բէթի ժողովն պատգամաւորաց յիշեալ Հրո-
 վարտակս, յարակցեաց զպատասխանագրութիւն
 Հիւպատոսին (իրաւատեք Նախարարութեան)
 գեներալ—մայեօր Գիւղամօլի, թէ յեա մանրա-
 խոյզ վերազննութեան նոցին ՚ի ձեռն երևելի
 մեծաւորաց և միողայից Պարսկական տէրու-
 թեան, նոցին երևեցան աննթարկելիք որ և
 իցէ կասկածանաց ոչ ըստ սնձցն, ոչ ըստ թրղ-
 թոյն, ոչ ըստ թանաքին, և գրոշմեալ ՚ի նմին
 կնիքք են իսկապէս կնիքք այնոցիկ անձանց,
 յորոց անուանէ գրեալ են Հրովարտակքն այ-
 նոքիք: Եւ յժմ Գալուստ Ներմազանեան կ'ամա-
 չես թէ ոչ քոյ ստախօսութեամբ: Թէպէտ այս
 մասին և քանի պարբերութեանց վերայ իմ մերձ
 ծանօթ բարեկամքս ինձ խարհուրդ էին տալեն
 դատաստանաւ պահանջել այդ ստախօս յօ-
 զուածի մասին, բայց ես ինձ անպատիւ համա-
 րեցի դորձ ունենալ այնպիսի . . . մար-
 դոյ հետ:

Եյս երկու փաստերից պարզ երևում է
 ինչպէս Գալուստի ստախօսութիւնը, նայնպէս և
 և այն, թէ մեր ազգատոհմին շնորհած Փար-

մանը չէ կարելի համարասել այնպիսիներին,
 որոնց մասին առանձին ծանօթութիւն է գրել
 խմբագիրը, և որոնք ներկայ վեհափառ Հայ-
 րանպետի օրօքը ձեռք են բերուել և պատա-
 ռուել: Մեզ շնորհած Փարսկաները վաւերա-
 կան են և ընդունած, սակաւ ուրեքն չեն են
 թարկելի ոչ ձեռք բերողն երբի և պատ-
 տաւողն երբի և ոչ սոցա նման Գալուստ
 Ներմազանեանի դատողութեանը և քմայր: Եւ
 Նա Վրգարտութեամբ պարծեցողներին վաղուց
 արդէն պախարակել է Ռուսաց հին և երևելի
 առակախօս կրիլովը, նմանեցնելով նրանց այն
 սագերին, որք իրանց ճիշ բարձրացնելովը ա-
 զլատեցին Հռովմ քաղաքը, և որոնց սերունդքը
 պարծենալով կրկնում էին **Наша предки
 РИМЪ СПАСЛИ**—Մեր պապերը Հռովմ ազատե-
 ցին: Եթէ Գալուստ Ներմազանեանը նախան-
 ձում է, թէ ընչի՞ ենք կրում մենք Կաթաւ
 ըստ Կան Նահազի զեան տոհմանունը,
 որն որ ինքը չունէ, թող միտիթարուի այսու-
 հետեւ լսելով մեզանից, թէ այդ տոհմանու-
 նով մենք չենք ցանկացել և այժմ ևս չենք ցան-
 կանում թաւազ կամ Կնեազ համարուելը
 ըստ որում մենք համոզուած ենք, թէ առանց

այդ տոհմանուանն էլ մենք և մեր նախնիքը և մեր ներկայ սերունդը միշտ վայելել են և վայելում են ամենայն տեղումք և ամենայն հասարակութեանց և ընկերութեանց միջումք ընդհանուր յարգանք: մեր գործքովը և մարդավայել ընթացքովը, և ոչ թէ կամ արական տոհմանուամբ: Ասկայն նոյնը չէ կարող ոչ թէ ասել այլ և մտածել անդամ իրա սննդին համար: Գալուստ Երևանցիները, ըստ որում նա իրա խաւարային գործքերովը վաղուց զգուած է ժողովրդեան յարգանքից և բողոքովին անուարեկ է թիֆլիզումը և ուրիշ քաղաքներումը: Ասածին ապացուցանելոյ համար հարկաւոր եմ համարում յառաջ բերել այստեղ մի քանի փաստեր, որք են:

1. Գալուստի հայր Յարութիւն Երևանցիները շատ արժանատի և պատուելի անձնէր և թիֆլիզում սարսակելով անբիծ և արդարաւիասակ վաճառականութեամբ, վայելում էր հասարակութեան յարգը և պատիւը և պատկառելի է ամենքին, բայց տեսնելով իրա Գալուստ որդւոյ պարսաւելի գործունէութիւնը և արարմունքը, ենթարկուեցաւ կաթուածքի քննութիւնի, զոր ծառայութեամբ զմեզ նորոգ տար

(գամբլութեան) և վախճանուեցաւ: Այս մասին բոլոր թիֆլիզեցիք կարող են վկայել:

2. Արշակունի աղայ Վարդանից Գալուստ Երևանցիները պարտք էր առել 35 հազար մանեթ 1845 թուականին, իբր թէ վճարէ պարտատեարց և կարողանայ ազատուել անանկութիւնից (բանկրոտութիւնից): Արշակունւոյ մեռնելուց յետոյ Գալուստի մորհակար պատահամբ գտնուեցաւ հանգուցեալ Արշակունւոյ թղթերումը և հասաւ սխեցին պահանջել այն ժամանակը ստացագրեր իբրու թէ այդ գումարը հատուցած է և այդ գումարի մեծ մասը կրանց:

3. Խորամանկ հնարքներով և ուրիշ իրա նման մարդկանց միջնորդութեամբ կոռսակցութիւն սարքելով Գալուստ Երևանցիները ընտրուեցաւ երբեմն թիֆլիզոյ քաղաքապետութեամբ: Այդ պաշտօնումը նա այնքան վնասներ հասցրուց քաղաքին, մինչև որ յուսահատուած բնակիչքը և համարուեցաւ անհանրաւոր խուռն բազմութեամբ յարձակուեցան դորա տան վրա, և քարուքանդ արին: Փոխանակ զղջալոյ իրա չար արարմունքից և զգոտանալոյ այդ վնեժատութիւնից, Գալուստ Երևանցիները բողոքեց կառավարու

Թիֆլիզեացոց վրա և մատնեց երևելի քաղաքացիներէց շատերին, որոց ոտի պճեղն չարժեք Գալուստն, ի թիւս որոց և բարձր աստիճանաւ որ Կերաստախ Գրիգոր Իզմիրեանին, իբրու թէ նորա են եղել զրդոջք և պարսպազուխք մամբոխին: Այլ քննադատու թեան միջոցմբ պ. Իզմիրեանը տուեց կոմմիտային ի 29 Յուլիտի 1865 ՎՊ բացատրութիւն որի միջումը շատ լաւ նկարագրել է Գալուստի յատկութիւնքը՝ որոնք են՝

ա. իրա (Գալուստը) ընտանեաց միջումը գործով գերդաստանատէր նա այնչափ բռնաբարոյ և զզուելի է հանդիսացել, մինչև որ նրա կրտսէր եղբայր Վէորդ Ներմազանեանը, որ իրա բարեմասնութիւններով վայելում է ծանօթերի սէրը և յարգը, բացարձակ գորում էր թիֆլիզումը, թէ Վալուստն արժանի է սպանման, ըստ ուրում մեր հօրը դա սպանեց իրա վարմունքով և այլն:

բ. Իորա ծնող մայրը և մեծ քոյրը գորա անվերջ կռիւններից կենսամաշ լինելով, վախճանուեցան խռոված և առանց հաշտուելոյ: Իրա փեսայ բարձր աստիճանաւ գերամեծար Վապիլ Խօջայեանի հետ, նաև իւր մօր եղբօր որդ-

ւոյ բժշկապետ զերազանց Յարութիւն Յովհաննիսեանի հետ վաղուց սկսած մինչև ջայսօր անհաշտ թշնամի է:

գ. Իբրև քաղաքացի, դա (Գալուստը) միշտ հանդիսացել է անտանելի հասարակութեան միջումը, ըստ որում ինչ տեղ և ինչ գործումը ունեցել է մասնակցութիւն, միշտ սերմանել է այնտեղ հառակամանք, անմիաբանութիւն, անտեղութիւն և կռիւ: Իրա սնանկութեան միջոցումը, երբ որ ծառայ էր տակաւին պարոն Խալաթովի մօտ, մեկ ողորմելի Պարսիկ պահեղև դորա գժոխային մեքենայագործութեան, ըստ որում դա ապստամբական թղթեր յօրինեց կառավարութեան դէմ և ծածկաբար թաքցրուց այն թղթերը խեղճ Պարսիկ տանը և յետոյ մատնեց Աստիկանին (*):

Երաճուրտատեմերի և Վուլեանցի հետ ընկերութիւն ունենալով, նրանց միջնորդութեամբ ծանօթացաւ մէկ պարսիկ հպարտակ վաճառականի հետ և յետոյ դանական օգտա-

(*) Նոյնը եւ ինձ վրա կամ էր տունել, բայց սնդազդեցաւ, որոյ կենդանի վկայք են: Բարձր Սրբազան Արքեպիսկոպոսն, զերաստիման Եփղոյայոս Տէր Յոզեփանն եւ զնետրալ Իտաղմէվն (այժմ գալիճանետոյ):

կար նախագիծներ առաջարկելով, ստացաւ նը-
րանից մեծ գումար և սառը քարին նստեցրուց
խեղճին, այլ ողորմելի Նահմարագրեանցը Գա-
լուստի ողորմութեամբը մի բաւական միջոց
բանտարկուեցաւ:

Վերջին նորա (Գալուստի) ի Թաւրիզ
և ի Թէյրան, իրան անտանելի և խարդախ
վարմունքովն այնչափ երկպառակութիւն սեր-
մանեց ժողովրդեան մէջն, որ կարգադրութեամբ
մեր Հիւսիսաստին շղթայակապ վերադարձրին ի
Թիֆլիզ:

Այժմ այս պատուելի մարդն, որոյ չարա-
կամ և վնասակար գործքերն բոլորեցունց է յայտ-
նի, և որն որ իրա քաղաքագլուխ ժամանակին
Թիֆլիզումն սկսել էր ստորագրութիւն ժողո-
վել, ընդդէմ հանգուցեալ Մասթէոս Կաթու-
ղիկոսին, — այժմ, ասեմ, խորամանկ դիտաւորու-
թեամբ իբր իրան ցուցանելով հարազատ առ
հանգուցեալ Ներսէս Կաթուղիկոսն, Արարատ
լրագրի միջումը, երեւ ՂԱ. բերում է ծերունի
Հ. Գարրիէլ Պատկանեանցի հրատարակուած
յօդուածը «Արշալոյս Արարատեան»
միջոցով, այս վերակոչումներն ազգի իրա-
ւանց հիմն խախտող ազգամեաս, դաւա-

ճան, յաւիտեան ական վնաս ապարտ,
Հայոց եկեղեցւոյ հիմն դրդող,
Արղութեանց Յովսէփ կաթողիկոսի
թիւնաւորող (*) նեստոր սասանայ խա-
բող Աշտարակեցի և այլն: Հասկանում եմք,
Գալուստ ներմագանեան, թէ ինչ հոգւոյ աէր
ես, և ինչ մտօք ես յիշել Արարատումն, որ
հաճոյանաս... և կատարեալ յուսով եմ, որ
ծերունի Հ. Գարրիէլ Պատկանեանն ինքն հեղքէ
այս դրածն և թող չտայ առանց պատասխա-
նելոյ: Բաւական համարելով այսչափ միայն,
ես կեթարկում եմ ամեն բարեմիտ, ճմարաա-
սէր և անուշամիտ անձանց դատողութեանը և
վճռոյն, թէ արդեօք արժանի է պատասխանեոյ
այբալիսի անձին գրութեանը: Կնչպէս վերևումը
ասացի, ես չէի կամենում բոլորովին պատաս-
խանել և եթէ յանձն առի միայն այսչափս
գրել, այն էլ գրեցի միմիայն վերևումը բացատ-
րած երկու պատճառներից ստիպուած: Եւ
յիշաւի, եթէ լաւ մտածեմք, արդար և ար-
ժանի չէր և չէ յօդուածագիրը այս կորձ պա-

(*) Գովսէփ Կաթուղիկոսն վախճանեցաւ իւր եղբոր Կնիսպ
Կիկօի տանն, եւ Ներսէսն սղ ժամանակն կործեօր Պոյնս
իւր կամ յեջմ խոճին: ...

տասխանուցս անգամ, ըստ որում այն մարդն,
որ իրա փնասակար գործքերովը, ոչինչ նշանա-
կաթիւն չունէ հասարակութեան միջուկը, այն
մարդն, որ իրա հայրական սուննի քարուքանդ
արեց և իրա եղբարցը զրկեց և մի պատառ
հացի կարօտ թողուց, այն մարդն, որ ոչ սէր
ունի դէպի իրա արինակիցները և ոչ պատկա-
ռանք կամ յարգ դէպի հասարակութիւնը, ո-
րին ապաքախտաբար պատկանում է, այն մարդն,
որ հայրասպան է ճանաչած... որ 1865 ամին
պատճառ դարձաւ քաղաքի խռովութեան...
..... կուլ տուեց 30
հազար մանէթ արծաթը Արշակունց... այն
մարդն, որ երեք կամ չորս անգամ սքսորուած
է թաւրիղեց Պարսից կասափարութեան և Ռու-
սաց Հիւպատոսների հրամաններով խառնակու-
թիւն և վրդովմունք ձգելու պատճառաւ... այն
մարդն, ստում եւ, որի շնորհօք մի Պարսիկ
մինչև ցայսօր կորած է և մի Պարսկահայատակ
վաճառական դամբվում է յետին աղքատու-
թեան մէջ, և վերջապէս, այն մադն, որի ձեռ-
քերն զօրում էր ստորագրութիւն ժողովել իրա
քաղաքազուլի ժամանակին իբր
Մատթէոս Կաթուղիկոսին... (այ քեզ տոաբօծ),

— այդպիսի մարդուն արժանի չէ ոչ միայն պա-
տասխանել, այլ մինչև անգամ երեսին նայել:

Աստորոյ և ես բաւականանալով այս
չափովս, այսուհետեւ ամօթ և անպաշտած կը
համարեմ ինձ դորան և գորա նման անձանց
պատասխանելը: Թող այսուհետեւ ինչքան և
ինչպէս կամենայ, դրէ և հրատարակէ, ես պա-
տասխան չեմ տալ և միայն սասն ա ր հ ա -
մ ա ր հ ա ն ք ո վ կը նայեմ նրա բոլոր գրու-
թեանց վրա, այնպէս, ինչպէս բոլոր հասարա-
կութիւնքն նայում են Արարատ լրագրին, որ
տեղի է տուել իւր լրագրումն տպելոյ այդ յօ-
դուածն: Արարատ լրագիրն էլ, փոխանակ
օգտուէտ յօդուածի կարող է այսուհետեւ հա-
մարձակ ընդունել և լքցնել իրա թերթերը
այդպիսի Մէծարգոյ Յօդուածագրի և
Համբաւաւոր Գրասէրի (*) անարժան զը-
րութիւնքը: Բայց տիտոս, որ կ'անձրանան ըն-

(*) Այս տիտղոսները Արարատայ խմբագրութիւնը
նուիրել է Գալուստ Ներսիսեանին, այն էլ ամսագրոյ „Ա. դ.
գային“ վերտառեալ բաժնուիր: Բայց կարծեմ, որ ներ-
կայ բացատրութիւնս կարդալոյ յետոյ կը համոզուի, թէ խա-
րուած է եղել արտարին յատկանիշներից եւ անձնագրու-
թիւնից:

Թերցողքը և մանաւանդ մեր ողորմելի և խեղճ
 քահանայքը, որք ստիպմամբ հասարցա-
 նելով ասրեկան չորս մանէթ, փոխանակ ակրն-
 կալեալ օգտարեր և հետաքրքրութեան ար-
 ժանի նիւթերու, շտա անգամ կարգացել են,
 այժմոյս էլ կարգում են և այսուհետե էլ յա-
 կանայս ունին կարգալոյ «Արարատ» ամա-
 գրի միջումը Գալուստ Ներսիսեանեանի և նրա
 նման անձանց հեղինակութիւնները և գրուածք-
 ները:

Յարաւիւն Ետնադիւնաց.

Մ. ՆԱՐԱՅԻՆ ԳՐԱԳՐԱՆԻ
 Պ. Ա. Սուղիպնայա Բուժուցիչ
 7/11 - 1922
 27 ապրիլ 1878 աւր
 Մենա, Մասնաւոր Գրախոս
 ՄԱՍՆԻՅԱՆԻ

Дозволено Цензурою. Тифлиси, 28 Апрель 1878 года.

Типог. Маргаросианца, на Орбелиановской улицѣ, д. № 5

4691

0000735

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0000735

